

BEZOEKADRES

Koningskade 40
2596 AA Den Haag
070 351 97 51
Nederland

POSTADRES

Postbus 93218
2509 AE Den Haag
Nederland

De minister van Infrastructuur en Waterstaat
de heer B. Madlener
Postbus 20901
2500 EX DEN HAAG

datum	ons kenmerk	contactpersoon
13 december 2024		
bijlage(n)	uw kenmerk	e-mail
-	-	
betreft		doorkiesnummer
Samen extra investeren in het HWBP		

Geachte minister,

Met genoegen bevestig ik u dat de 21 waterschappen op 13 december 2024 in de Ledenvergadering van de Unie van Waterschappen unaniem de intentie hebben uitgesproken om in de periode 2030-2036 in totaal € 1,25 miljard (prijsspeil 2023) extra in het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) te gaan investeren. Deze extra bijdrage komt bovenop de bijna € 1,6 miljard die de waterschappen conform de huidige wettelijke afspraken in de periode 2030-2036 al beschikbaar stellen. Het geeft aan dat de 21 waterschappen topprioriteit blijven geven aan het op koers houden van het HWBP richting het einddoel in 2050 en daarmee aan het beschermen van onze inwoners, onroerend goed, infrastructuur en onze economie.

De waterschappen hebben in de besprekingen in hun algemene besturen en in de Ledenvergadering van de Unie twee voorwaarden aan hun extra bijdrage verbonden:

1. alliantiepartner Rijk levert conform wettelijk vastgelegde afspraken dezelfde extra financiële bijdrage als de waterschappen;
 2. er worden in 2025 vernieuwde afspraken gemaakt over effectiever en efficiënter werken in de alliantie.
- In de bijlage is een toelichting op de besluitvorming van de waterschappen opgenomen.

De waterschappen waarderen het commitment voor waterveiligheid en het HWBP dat u bevestigde tijdens het Wetgevingsoverleg Water van 18 november jl. Voorafgaand daaraan was dit commitment ook al door alliantiepartner Rijk uitgesproken in het Programmabestuur HWBP. We vragen u met deze brief om de extra middelen voor de € 1,25 miljard investering van het Rijk in de periode 2030 – 2036 verder te concretiseren en om in de Voorjaarsnota 2025 aan te geven hoe deze middelen beschikbaar komen. Hiermee kan de programmering van de dijkversterkingen immers ook daadwerkelijk op koers blijven. Daarnaast gaan de waterschappen er vanuit dat de ingezette samenwerking binnen de alliantie er voor zorgt dat zij samen met u in 2025 nieuwe afspraken maken die leiden tot een effectiever en efficiënter werkende alliantie.

Graag lichten wij deze brief mondeling toe.

Hoogachtend,

drs. R.A.M. van der Sande
Voorzitter

Toelichting besluitvorming waterschappen dd. 13 december 2024 over extra middelen HWBP in periode 2030-2036

Context

De 21 waterschappen en het Rijk werken sinds 2014 samen in het HWBP aan de grootste dijkversterkingsoperatie sinds de Deltawerken. Om overstromingen in Nederland te voorkomen, versterken de waterschappen vanaf nu nog circa 1400 kilometer dijken en enkele honderden sluizen en gemalen. Hiermee realiseren we samen het in de Waterwet vastgelegde doel om in 2050 te voldoen aan de wettelijk vastgelegde normen. Waterschappen zien waterveiligheid als collectief gemeenschappelijk belang om mensenlevens en de economische waarde in Nederland te beschermen. De samenwerking tussen de waterschappen en het Rijk op het gebied van waterveiligheid is uniek binnen Nederland en internationaal. Een bijzonder aspect daarvan is dat ook de waterschappen meebetalen die geen of een beperkt aantal kilometers primaire waterkeringen in beheer hebben. Alle waterschappen hebben er baat bij dat we in Nederland goed beschermd zijn tegen overstromingen en betalen dan ook allen samen met het Rijk mee aan het HWBP. Ieder dijkversterkingsproject wordt solidair gefinancierd: het Rijk betaalt 50%, de gezamenlijke waterschappen 40% en het waterschap dat het project uitvoert 10% Projectgebonden Eigen Bijdrage (PGEB).

Aanleiding voor de huidige besluitvorming

In de jaarlijkse programmering van het HWBP in 2023 voor de periode 2025 t/m 2036 is geconstateerd dat er in de jaren 2030-2036 met de huidige bijdragen van waterschappen en Rijk zo'n € 2,5 miljard¹ te weinig budget beschikbaar is om alle geplande projectfasen te financieren.² Als gevolg hiervan zijn er voor veel dijkversterkingsprojecten van een tiental waterschappen project(fas)en buiten de programmering geplaatst. Dit betekent dat de betreffende waterschappen voor deze dijkversterkingsprojecten geen of onvolledige financiële dekking hebben. Door de lange voorbereidingsperiode moeten de betreffende waterschappen in 2025 besluiten nemen over de start van deze projecten of over de vervolgfases van projecten, terwijl er nu geen zekerheid is dat er in de periode 2030-2036 HWBP-subsidie voor die projecten beschikbaar is. Op basis van de huidige situatie kunnen die projecten alleen doorgang vinden als de betreffende waterschappen in die periode voorfinancieren. De waterschappen hebben aangegeven het risico van kostenverhogingen als gevolg van hoge rentelasten van voorfinanciering niet alleen te willen dragen en alleen over de projecten te willen besluiten als zekerheid van financiering bestaat. Als deze besluitvorming dit jaar en volgend jaar niet plaatsvindt, vertraagt het programma en komt het in de Waterwet vastgelegde einddoel 2050 sterk onder druk te staan.

Nieuwe afspraken over presteren en samenwerking

Onze alliantie werkt sinds 2014 in een gezamenlijk programma aan hoogwaterbescherming. Voor de projecten die tot dit programma behoren, geldt dat tot nu het accent vooral op de voorbereiding en planuitwerking lag. Inmiddels komt de realisatie van projecten op gang, maar zijn er zeker nog meer verbeteringen noodzakelijk. De waterschappen realiseren zich dat het tempo van de uitvoering verder omhoog moet. Het kan het niet de bedoeling zijn dat andere waterschappen extra bijdragen moeten inleggen als projectwaterschappen hun productie niet realiseren. En in het verleden heeft het Rijk gevraagde kasschuiven toegepast, terwijl de productie vervolgens achterbleef en middelen niet zijn besteed. Verder hebben zowel het Rijk als alle waterschappen, zeker ook de waterschappen met geen of een zeer beperkte HWBP-opgave, op dit moment behoefte aan meer inzicht in de besteding van het geld. Daarnaast is het van belang dat er meer helderheid komt over wat er gebeurt als we zien aankomen dat afspraken niet (kunnen) worden nagekomen. Elkaar aanspreken, ook waterschappen onderling, maakt daar onderdeel van uit.

¹ Omdat bedragen in de brief en deze bijlage gebaseerd zijn op het HWBP-programma dat in 2023 is vastgesteld, hebben zij prijspeil 2023.

² Dit is dit jaar bevestigd tijdens de totstandkoming van het HWBP-programma voor 2026-2037.

Rijk en waterschappen hebben samen geconstateerd waar verbeteringen mogelijk zijn en trekken samen op bij de realisatie van de verbeteringen. De solidariteit tussen de waterschappen en met het Rijk is de kracht van het HWBP. Om die solidariteit te behouden is het van belang dat nieuwe afspraken worden gemaakt over onder andere kostenbeheersing en -reductie en op het verbeteren van de prestaties, zodat er zoveel mogelijke veiligheidsrendement met de beschikbare middelen wordt behaald. Daarom vinden de waterschappen dat een besluit over het beschikbaar stellen van extra middelen niet kan worden genomen zonder besluiten over een effectiever en efficiëntere alliantie, waarbij oog is voor waterschappen met en zonder dijkversterkingsopgave. De besluitvorming over deze onderwerpen vormt de tweede voorwaarde die de waterschappen aan het beschikbaar stellen van extra middelen verbindt. Deze besluitvorming in de alliantie vindt plaats in 2025³ en heeft onder andere betrekking op de volgende deelvoorwaarden uit het besluit van de waterschappen van 13 december 2024:

- maatregelen binnen dijkversterkingsprojecten die bijdragen aan het halen van de doelen in 2050;
- wijze van programmeren die tempo van de programmering mogelijk maakt;
- sturing op programmaniveau;
- reële toedeling van risico's in HWBP-projecten;
- toepassing en verrekening Projectgebonden Eigen Bijdragen, waarbij leidend uitgangspunt de eerder weergegeven financieringsverdeling 50-40-10 is⁴;
- stabielere solidariteitsbijdrage;
- overkoepelend advies over de doelmatigheidsprikkels in het programma.

Samen vertraging van dijkversterkingen voorkomen

In de vergadering van het Programmabestuur HWBP van 12 november 2024 is door de vertegenwoordigers van de minister van IenW de volgende bestuurlijk gedekte uitspraak gedaan: 'Het Rijk stáát voor zijn verantwoordelijkheid om het wettelijke doel waterveilig in 2050 te halen en daaraan, conform de wettelijke afspraken, 50-50 financieel bij te dragen. De rijksbijdrage aan het financieel knelpunt in het HWBP voor 2030-2036 wordt meegevoerd in het reguliere begrotingsproces en de daarmee samenhangende politieke besluitvorming'. Daarna heeft de Tweede Kamer op 26 november 2024 unaniem ingestemd met een in het Wetgevingsoverleg Water ingediende motie die de regering verzoekt 'om binnen de vrije investeringsruimte van het Deltafonds prioriteit te geven aan waterveiligheid zodanig dat vertraging van de dijkversterkingsopgave in het HWBP wordt voorkomen'. De waterschappen vertrouwen op de unieke samenwerking met het Rijk in het HWBP en hebben nu als eerste hun verantwoordelijkheid genomen om het HWBP op koers te houden richting het einddoel in 2050. Vanuit dit vertrouwen verwachten de waterschappen dat zowel de wettelijke verantwoordelijkheid van het Rijk als de kamerbreed aangenomen motie er in resulteren dat het kabinet in de Voorjaarsnota 2025 aangeeft hoe zij € 1,25 miljard extra voor de periode 2030-2036 beschikbaar stelt voor het HWBP.

³ Besluiten over deze onderwerpen wordt voorbereid vanuit het 'Actieplan Toekomstgericht HWBP' en zijn aanvullend op resultaten uit trajecten die ook al lopen om het HWBP te verbeteren, te weten: verbetermaatregelen uit het implementatieplan 'Naar een realistisch en betrouwbaar HWBP' (maatregelen hebben tijd nodig om effect te sorteren) alsmede transparantie en van elkaar leren met de 'HWBP Dashboards'.

⁴ De waterschappen hebben naar aanleiding van de constatering dat de beoogde 10% PGEB niet wordt gehaald inmiddels afgesproken dat de 10% daadwerkelijk 10% moet zijn, ook met terugwerkende kracht.